

Ks. Wiesław Taraska, *SANKTUARIUM MARYJNE W NAUCZANIU JANA PAWŁA II*, Sandomierz 2008, ss. 343.

Liczni badacze wskazują, że pielgrzymowanie do sanktuariów jest nierozzerwalnie związane z dziejami człowieka. Jest ono uważane za egzystencjalną potrzebę ludzką, wypływającą z głębi jego serca, niejako z ludzkiej natury i powołania. W religiach pogańskich związane ono było potrzebą lepszego kontaktu z bóstwem oraz zdobycia jego przychylności. Dążenie do zaspokajania tych potrzeb wpłynęło na rozwój ruchu pielgrzymkowego, a także samych sanktuariów, będących celem pielgrzymowania. Wiele z nich zyskało znaczny rozgłos i obejmowało swym oddziaływaniem znaczne obszary.

Sanktuarium i zjawisko pielgrzymowania do niego znane są także w judaizmie. Za miejsca święte uważane są Góra Synaj, gdzie Bóg przez Mojżesza nadał narodowi wybranemu dziesięcioro przykazań oraz Góra Syjon, jako szczególne miejsce przebywania Boga pośród swego ludu. Do najstarszych sanktuariów chrześcijan należą natomiast miejsca związane z życiem Jezusa, takie jak: Betlejem, Nazaret, Wieczernik, Golgota, Grób Święty, a także miejsca związane z pobytami i działalnością apostołów, na przykład Santiago de Compostella.

Szczególną rolę pełnią sanktuaria poświęcone Maryi i pielgrzymowanie do nich. Szacuje się, że około 80 procent ruchu pielgrzymkowego związane jest z odwiedzaniem sanktuariów maryjnych. Choć cześć dla Maryi zaczęła rozwijać się po soborze w Efezie (431 r.), to kult maryjny przybrał na sile po soborze trydenckim (1545-1563). Znaczącą rolę na powstawanie sanktuariów maryjnych i rozwój pielgrzymkowy do nich odegrały objawienia Matki Bożej, jakie miały od połowy XIX wieku: w La Salette (1846 r.), Lourdes (1858 r.), Fatima (1917 r.), a w Polsce Licheń (1850 r.) i Gietrzwałd (1877 r.).

Na terenie Polski znajduje się ponad 500 sanktuariów Kościoła rzymskokatolickiego, spośród których około 430 to sanktuaria maryjne o zasięgu międzynarodowym, krajowym i lokalnym. W około 160 z nich znajdują się koronowane wizerunki Matki Bożej¹. Znamiennym zjawie-

---

¹ M. Janus, P. Nowak. *Piesze pielgrzymowanie*, Kielce 2000, s. 33.

skiem jest fakt, że w epoce postępującej sekularyzacji ruch pielgrzymkowy nie tylko nie zanika, jak to dzieje się z innymi formami religijności, lecz stale się rozwija. Wskazuje się, że znacząca rolę mogły tu odegrać liczne pielgrzymki papieża Jana Pawła II, a obecnie także Benedykta XVI. Zwróciły uwagę wielu wiernych na wartość i znaczenie pielgrzymowania do miejsc świętych. Także obchody Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 w znacznym stopniu przyczyniły się do ożywienia ruchu pielgrzymkowego wśród chrześcijan. Według szacunkowych danych, każdego roku udaje się w pielgrzymkę do sanktuarium około 150 milionów chrześcijan².

Pielgrzymowanie do sanktuariów maryjnych i konieczność wyjścia naprzeciw potrzebom pielgrzymów stanowią wyzwanie dla duszpasterstwa na ich terenie oraz łączą się z koniecznością odpowiedzi na pytania o teologię sanktuarium maryjnego i formy duszpasterstwa tam realizowanego. Próbę odpowiedzi na te pytania podjął ks. Wiesław Taraska, kapłan diecezji radomskiej. Opublikował on studium teologiczno-pastoralne zatytułowane *Sanktuarium maryjne w nauczaniu Jana Pawła II*. Stanowi ona kolejną publikację w serii *Teologia praktyczna* wydawaną w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL.

Recenzowana praca składa się z pięciu rozdziałów, wstępu i zakończenia, ponadto zawiera wykaz skrótów, aneks i bibliografię. W rozdziale pierwszym, mającym charakter wprowadzający, omówiona została teologia sanktuarium jako miejsca świętego. Zostały tam omówione szczegółowo takie zagadnienia, jak: sanktuarium miejscem wspominania historii zbawienia, sanktuarium jako narzędzie uobecniania Bożego działania, sanktuarium znakiem przyszłej chwały zbawionych i teologiczne przesłanie sanktuarium maryjnego. Trzy pierwsze zagadnienia stanowią filary teologii każdego sanktuarium. Natomiast w czwartym autor wyeksponował specyfikę sanktuarium maryjnego, wyróżniającego go spośród innych sanktuariów poświęconych Bogu i świętym.

Drugi rozdział rozprawy ks. W. Taraska poświęcił problematyce przepowiadania słowa Bożego w sanktuarium maryjnym. Omówił w nim najpierw uwarunkowania dzieła ewangelizacji w sanktuarium maryjnym, a następnie treść, podmiot oraz formy, środki i metody ewangelizacji w sanktuarium maryjnym.

---

² A. Jackowski. *Pielgrzymowanie*, Wrocław 1998, s. 7.

Rozdział trzeci poświęcony został znaczeniu liturgii i modlitwy w sanktuarium maryjnym. Zawarte zostały w nim zagadnienia dotyczące roli Eucharystii oraz sakramentu pokuty i pojednania w duszpasterstwie na terenie sanktuarium, jak również wskazano na sanktuarium jako miejsce i szkołę modlitwy. Osobne zagadnienie dotyczy troski o rozwój kultu i pobożności maryjnej w sanktuarium poświęconym osobie Matki Bożej.

Rozdział czwarty zawiera rozważania na temat duszpasterstwa nadzwyczajnego realizowanego na terenie sanktuarium maryjnego. Autor wyeksponował w nim duszpasterstwo ludzi chorych, niepełnosprawnych i chorych. Osobno opracował zagadnienie duszpasterstwa charytatywnego. Także osobne rozważania poświęcił duszpasterstwu młodzieży oraz duszpasterstwu rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem służy życiu. Dopełnieniem problematyki duszpasterstwa nadzwyczajnego jest zagadnienie wychowania patriotycznego i promocji kultury narodowej, często podejmowane w sanktuariach maryjnych.

Ostatni, piąty rozdział poświęcony został ruchowi pielgrzymkowemu związanemu z sanktuarium maryjnym. Jest to spojrzenie niejako „z drugiej strony” na sanktuarium, jednak bez uwzględnienia specyfiki pielgrzymowania do sanktuarium problematyka duszpasterstwa na jego terenie byłaby niepełna: sanktuarium i pielgrzymowanie są ze sobą nierozzerwalnie związane. W rozdziale tym autor wskazał na biblijne podstawy i przedstawił teologię pielgrzymki. Ponadto, przedstawił specyfikę duszpasterstwa pielgrzymkowego, w sposób szczególny uwypuklając podmiot tego duszpasterstwa.

Niewątpliwym walorem rozprawy ks. W. Taraski jest spojrzenie na sanktuarium maryjne w aspekcie pastoralnym. Historię i fenomen sanktuariów maryjnych wielokrotnie już opisywano, brakowało jednak opracowania dotyczącego duszpasterstwa związanego z sanktuarium i pielgrzymowaniem do niego. Autor podjął się trudu przeprowadzenia analizy dotyczącej zarówno duszpasterstwa zwyczajnego, jak i nadzwyczajnego, realizowanego na terenie sanktuarium maryjnego. Takie opracowanie problematyki badawczej wskazuje także na inny walor rozprawy, jakim jest jej charakter całościowy. Dążenie autora do opracowania jak najszerszej problematyki pastoralnej związanej z sanktuarium maryjnym zaowocowało szerokim spektrum problemów badawczych, które autor rozwiązał.

Innym walorem recenzowanej rozprawy jest źródło materiału badawczego, którym jest nauczanie papieża Jana Pawła II. Papież ten nazywany często papieżem-pielgrzymem swoją postawą wpłynął na wyobrażenia o pielgrzymowaniu u wielu chrześcijan, a także dał bodziec do podejmowania pielgrzymowania do sanktuariów maryjnych licznych wierzących, zwłaszcza ludzi młodych. Jego nauczanie zawiera wiele treści odnoszących się do sanktuariów maryjnych i pielgrzymowania do nich. Jako nauczanie widzialnej głowy Kościoła jest ono nauczaniem normatywnym. W opracowaniu ks. W. Taraski można zatem szukać odpowiedzi na pytanie, jak powinno wyglądać duszpasterstwo w sanktuarium maryjnym i podczas pielgrzymowania do niego.

Powstanie tego opracowania w trzy lata po śmierci Jana Pawła II potwierdza ponadto tezę, że nauczanie tego papieża zwiera treści domagające się ciągłej refleksji. Refleksja, także teologicznopastoralna, przyczynia się do rozszerzania Królestwa Bożego na ziemi i odnowy duszpasterstwa w Kościele w Polsce.

Takie ujęcie problematyki duszpasterstwa w sanktuarium maryjnym wskazuje, że rozprawę ks. W. Taraski można polecić zarówno duszpasterzom, jak i naukowcom. Adresatami recenzowanego opracowania wydają się być przede wszystkim kustosze i duszpasterze sanktuariów maryjnych. Znajdą oni tam wiele cennych wskazówek dotyczących realizowanej posługi pastoralnej. Także duszpasterzy zmierzający do sanktuarium z pątnikami znajdą w recenzowanej rozprawie wiele idei, które powinny towarzyszyć podczas przygotowania pielgrzymki do sanktuarium, pobytu w nim i utrwalania jego owoców po powrocie do macierzystych wspólnot.

Podjęte rozważania wskazują także na wiele zagadnień, które domagają się dalszych badań. Zwłaszcza teoretyczny charakter rozprawy wskazuje na potrzebę podjęcia dalszych badań o charakterze empirycznym, które dałyby obraz aktualnego stanu duszpasterstwa w poszczególnych sanktuariach maryjnych, bądź złożyłyby się na całościowy obraz tego duszpasterstwa w Polsce.

Rozprawę ks. W. Taraski można wskazać jako cenną lekturę także studentom teologii, a zwłaszcza przygotowującym się do święceń. Całościowy i praktyczny charakter tego opracowania sprawiają, że jest ono cennym źródłem wiedzy teologicznej dotyczącej sanktuarium maryjnego.

Ks. Dariusz Lipiec